

WWW.NOORDERLICHT.COM

0,50 EURO GRATIS BIJ ENTREEBEWIJS/PASSEPARTOIJT DER AA-KERK EN OOSTERBOOGCOMPLEX

GLOBAL > DETAIL

magazine

FOTOMANIFESTATIE

NOOR
DER X
LICHT

2003

7 SEPTEMBER T/M 12 OKTOBER

10DE EDITIE! EXPOSITIES OP MEER DAN
60 LOCATIES IN EN ROND GRONINGEN

AES+F Group Kinderen spelen de heldenrol in een futuristische oorlog

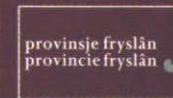

Edith Roux Foto's uit de metro van Shanghai, een westere stad in China

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3	Exchanges, exposities uit zustersteden	26-27
Global Detail	4	Side Gallery, Newcastle GB: Weegee	
Global Detail: de fotografen	6-13	Museet for Fotokunst, Odense DK: Body is required	
De Hommage: Magnum	14-21	Een voorproef op Paris Photo 2003	28
Henri Cartier-Bresson > George Rodger		Een voorproef op Paris Photo 2003	29
Philip Jones Griffiths > Ferdinando Scianna		Overzicht galeriecircuit	30-40
Chris Steele-Perkins > Eve Arnold		Overzicht podiumcircuit	41
Bruce Davidson > Carl de Keyzer		Activiteitenprogramma	42-44
De Hommage: NL	22-23	Colofon	45
Ed van der Elsen > Violette Cornelius		Catalogus Global Detail	46
Index en plattegrond	24 -25	Sponsors	47

NOORDERLICHT 2003 WORDT FINANCIËEL MOGELIJK GEMAAKT DOOR

NOORDERLICHT BEDANKT

MAGNUM PHOTO'S > ART REVISITED > DRUKKERIJ TIENKAMP & VERHEIJ > LUIGI VOLTOLINI DRL > NS STATIONS > STORK WORKSPHERE > DIGICORNER
LS ONTWERPERS > KLEURGAMMA > DE VERBEELDING > JAN BEST KUNSTENAARS BENODIGDHEDEN > BEIKES KUST & LIJSTEN > STANDBOUW NOORD

GRENSOVERSCHRIJDENDE FOTOGRAFIE

Globalisering is een veelomvattend onderwerp dat zich vaak lastig laat omschrijven. Met fotografie is in één beeld veel duidelijker te maken wat voor invloed globalisering op mensen heeft wereldwijd. Noorderlicht 2003 toont de gevolgen en belicht ze vanuit verschillende invalshoeken. De fotomanifestatie koppelt al tien edities lang kwalitatief hoogwaardige fotografie aan maatschappelijk belangrijke onderwerpen en trekt daarmee vele enthousiaste bezoekers. Deze combinatie is voor Stichting DOEN reden de fotomanifestatie wederom te ondersteunen. DOEN financiert initiatieven op het gebied van cultuur, welzijn en sport. Dit doet zij met geld van de SponsorBingo Loterij.

STICHTING DOEN

NOORDERLICHT 1990-2003

Het begon als een feestje ter viering van het tienjarig bestaan van wat toen nog heette de **USVA-Fotogalerie**, het eerste landelijke podium voor geëngageerde fotografie. Vooruit, dachten we: een paar exposities, samen met bevriende galerieën. Het werd een festival. Zo sprongen we in het diepe.

Dertien jaar later zijn we toe aan de tiende editie: een ongekennde reeks. Noorderlicht heeft zich in de loop van die jaren ontwikkeld tot een veelzijdig fotografisch centrum dat niet alleen een fotomanifestatie organiseert, maar ook voor eigen presentatieruimtes en die van derden tentoonstellingen verzorgt, fotografieopdrachten verleent, lezingen en workshops organiseert, educatieve programma's ontwikkelt en zijn eigen boeken en catalogi uitgeeft.

Wat niet veranderde is het karakter van de fotografie die we presenteren. Noorderlicht was en is een podium voor fotografen die, zoekend naar telkens weer nieuwe visuele vormen, het medium gebruiken om de samenleving te verkennen, vast te leggen en te verbeelden. Ook de fotografen die deelnemen aan **Global Detail**, de hoofdtentoonstelling van deze tiende editie van de manifestatie, werken in dat licht. Ze verhalen over hun blik op de wereld en daarmee over die wereld zelf.

Maar geen heden zonder verleden. Daarom bieden we in het kader van ons jubileum in de tentoonstelling **De Hommage** met trots het werk van enkele fotografen die, vaak verbonden aan het agentschap Magnum, ons en de

fotografen van vandaag inspireerden. En natuurlijk is er opnieuw bekend maar vooral onbekend werk te zien op die talloze locaties – galerieën, musea en archieven; restaurants, café's en winkels – die Noorderlicht in dertien jaar en tien edities óók hebben gemaakt tot wat Noorderlicht is: een feest voor het oog, het hart en het hoofd. Dit magazine is uw gids bij dat feest, bij die reis over de wereld.

Achteraf bevat die foto uit 1990 misschien wel meer symboliek dan we toen konden vermoeden. We sprongen in het diepe van een Gronings kanaal en zijn – niet in het minst tot onze eigen verbazing – beland in internationale wateren. Want de fotografie op Noorderlicht komt inmiddels uit de hele wereld, evenals de curatoren tijdens ons curatorenweekend en de studenten tijdens onze eerste **Euroclass on Documentary Photography**. Die internationalisering van Noorderlicht is mede mogelijk gemaakt door onze subsidiënten die wij danken voor het vertrouwen in onze plannen en hun bijdrage aan de realisering ervan.

Deze tiende editie is een mijlpaal in de geschiedenis van Noorderlicht. Maar het bereiken ervan betekent niet dat we de komende jaren zullen stilzitten. Integendeel. We blijven blijven wat we zijn: een ambitieuze instelling. Dat die instelling op korte termijn ook een andere mijlpaal hoopt te bereiken, spreekt voor zich: zelfstandige en bij onze ambities passende huisvesting die het culturele klimaat in het Noorden verder versterkt!

Namens directie en bestuur van de Stichting Fotografie Noorderlicht, Jan Felten

176 PAGINAS 29 X 29 CM

FULLCOLOUR EN DUOTONE HARDCOVER

PRIJS 35 EURO

ISBN 90-76703-20-5

DISTRIBUTIE: IDEA BOOKS +31 (0)20 622 61 54

OOK TE BESTELLEN VIA: WWW.NOORDERLICHT.COM

DE FOTO'S UIT DE HOOFDTENTONSTELLING

GLOBAL DETAIL ZIJN TE KOOP.

INFORMATIE OVER PRIJZEN EN

BESCHIKBAARHEID IS VERKRIJGBAAR BIJ DE KASSA.

STICHTING FOTOGRAFIE NOORDERLICHT

MUNNEKEHOLM 10

9711 JA GRONINGEN

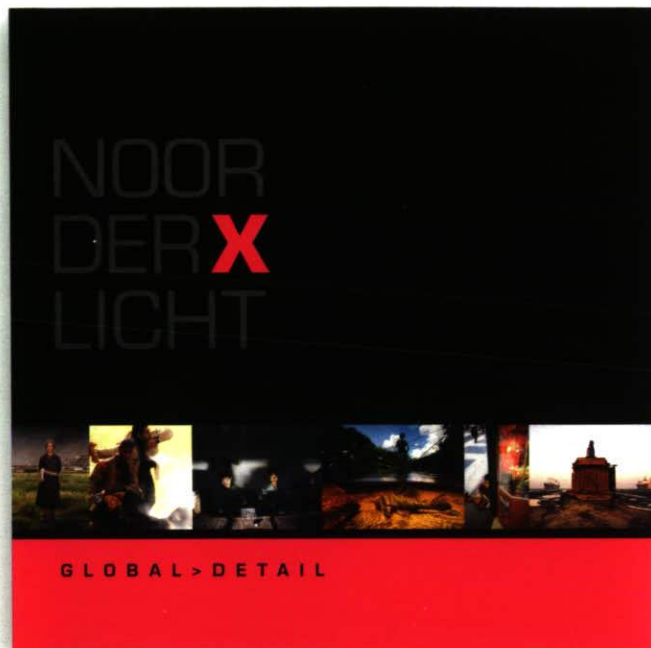
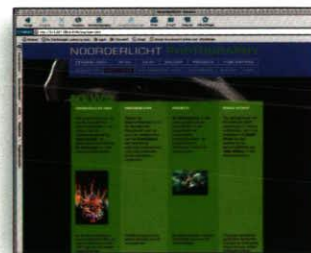
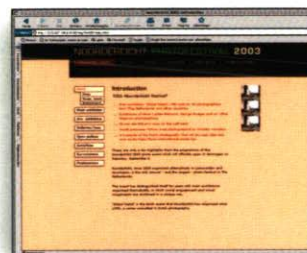
T +31 (0)50 318 22 27

F +31 (0)50 318 22 04

E INFO@NOORDERLICHT.COM

CATALOGUS GLOBAL DETAIL: MET EEN ESSAY VAN BAS HEIJNE,
PUBLICIST NRC HANDELSBLAD EN GASTSCHRIJVER RIJKSUNIVERSITEIT
GRONINGEN 2003/2004. TE KOOP IN DE DER AA-KERK, OOSTERBOOG,
DE BETERE BOEKHANDEL EN VIA UITGEVERIJ AURORA BOREALIS.

WWW.NOORDERLICHT.COM

COLOFON

NOORDERLICHT

Directeur	Ton Broekhuis
Festival coördinatie	Eddie Marsman
Curator Global Detail	Wim Melis
Curator Hommage	Eddie Marsman
Logistiek & transport	Maria Merino
	Ype van Gorkum
Tentoonstellingsontwerp	Stan Coenders
Opbouw en coördinatie	Willie Verburg
Galerie- en Podiumcircuit	Marieke Wiersema
Boekenbeurs	Marieke Wiersema
Euroclasses	Irene Kromhout
	Sybille Kalfsbeek
CKV	Irene Kromhout
	Claudia Heskamp
Rondleidingen	Mark Hoge
Noorderlicht Lezingen	Kim Krijnen (stagiaire)
De Voorproef	Anne Karen de Boer
NS Project	Stan Coenders
Etalageproject	Marieke van der Velden
	Willie Verburg
Pers- en Publiciteit	Marieke van der Velden
	Anne Karen de Boer
	Marianne de Haan (C.U.T.! Films)
Filmprogramma	Geert Kliphuis
Scanwerk & Archief	Wendel ten Arve
Bureau coördinatie	Richard Hofman
Administratie	Dirk E. de Jong, LS Ontwerpers BNO
Vormgeving Noorderlicht	Hans Miedema, MV ontwerpers BNO
Vormgeving CKV-project	Wim Melis
Website	Dirk E. de Jong, LS Ontwerpers BNO
Ontwerp website	Hans Miedema, MV ontwerpers BNO
Ontwerp website CKV	

NL MAGAZINE

Vormgeving	Dirk E. de Jong, LS Ontwerpers BNO
Teksten & Redactie	Ineke Brunt, Eddie Marsman
	Ilhand Pietersma, Bert Platzer
	Bert Wolfkamp
Druk	Tienkamp & Verheij
Oplage	20.000

© fotografen en auteurs, Noorderlicht 2003

Noorderlicht bedankt de bouwers, schilders, inrichters en anderen die ons met raad en daad behulpzaam zijn geweest.

HET CKV-PROGRAMMA VAN NOORDERLICHT.

Global Detail voor leerlingen

In de Der Aa-kerk worden rondleidingen gegeven voor klassen en groepen. Leuk, interessant en voordelig!

Kom je alleen, dan wordt je door vragen en verrassende informatie in de gratis kijkwijzer door de tentoonstelling geleid. Er kan betaald worden met CKV-bonnen en met je CJP-pas krijg je korting.

Scholieren in Groningen en omstreken kunnen informatie vinden in de CKV-folder op school. Ook is er een speciale CKV website: www.noorderlicht.com/ckv. Hierop vind je nieuws, informatie, achtergronden, kijkwijzers, links en natuurlijk veel foto's. Je kunt er ook vragen stellen en je eigen mooiste foto insturen voor de virtuele expositie.

Noorderlicht op school:

Noorderlicht heeft een lespakket met opdrachten ontwikkeld voor de CKV-lessen in de bovenbouw van Havo en VWO: 'Waarheid en werkelijkheid in de fotografie'. Het pakket maakt leerlingen bewust van de werking van fotografie aan de hand van fotografische beeldaspecten. Het laat zien dat er belangrijke keuzes gemaakt worden bij het maken van een foto en dat de waarheid van een foto niet altijd de werkelijkheid is.

Noorderlicht vindt het belangrijk dat leerlingen herkennen welke invloed de fotografie op hen en de wereld heeft. In het lespakket ligt dan ook de nadruk op zelf zien, zelf doen en zelf ervaren.

EUROCLASSES ON DOCUMENTARY PHOTOGRAPHY

Tijdens **Global Detail** organiseert Noorderlicht voor studenten aan Europese foto- en kunstacademies twee Euroclasses on Documentary Photography. De Euroclasses staan in het teken van kijken, werken en bespreken.

De bedoeling is om veelbelovende jonge fotografen te confronteren met hun eigen benadering en werkwijze, en met die van collega's uit andere landen.

De docenten die de Euroclasses geven zijn Anders Petersen, Robert Walker, Raghu Rai (eerste week) en Antoine d'Agata, Peter Bialobrzeski en Harvey Bengé (tweede week).

De begeleiding wordt verzorgd door Theo Derksen en Andrea Stultiëns. De docenten/fotografen vertellen over hun eigen werk en beroepspraktijk en bepreken de foto's van de studenten. Bovendien worden er uitgebreide gesprekken en discussies gevoerd over wat het inhoudt fotograaf te zijn. Centraal staat de bepaling van het eigen standpunt: wat stel je je ten doel en hoe denk je dat te bereiken? Wie zijn je voorbeelden en hoe verhoud je je met de (kunst)wereld? Daarnaast krijgen de studenten de opdracht om te fotograferen in drie Groningse wijken die architectonisch en qua bouwperiode sterk van elkaar verschillen. Om een meer kritische manier van fotograferen te forceren mag iedere student slechts vier foto's per dag maken. De snelle actie en de vermeende dynamiek van het onbeperkt (digitaal) fotograferen worden zo ingeruild voor vertraging en reflectie. Hierdoor wordt de student zich meer bewust van zijn onderwerp en de eigen manier van fotograferen.

De Euroclasses duren vijf dagen en worden op zondag 14 en zondag 21 september afgesloten met een één dag durende presentatie in de Der Aa-Kerk. Gedurende de hele manifestatie is onder de titel **Class Act** ouder werk van de deelnemende studenten te zien in de Noorderlicht-fotogalerie in de USVA. Noorderlicht gaat de Euroclass on Documentary Photography voortzetten.

GLOBAL DETAIL

DER AA-KERK > A-KERKHOF 2

OPENINGSTIJDEN DI T/M VR 11.00-18.00 > ZA 10.00-17.00 > ZO 11.00-17.00

Het het vrije internationale verkeer van mensen, goederen, diensten en kapitaal beheerst het hedendaags denken en doen in het Westen. Dat proces en de snelle expansie waarmee het plaatsvindt, strekt zijn invloed uit tot vrijwel alle terreinen van het dagelijks leven, waar ook ter wereld. De globale schaalvergroting wekt de suggestie van een ongebreidelde vrijheid, net als het wereldwijde web van ideeën, feiten en beelden dat met een enkele muisklik op het computerscherm tevoorschijn getoverd kan worden.

Maar wat is vrijheid in een ongelijke wereld? De regels van het economische spel worden bepaald door de sterkste. Terwijl in grote delen van de wereld gestreden wordt om te overleven, is de strijd in het westen er een om méêr: meer productie en meer consumptie. Productie die niet zelden wordt geleverd door mensen die dat wat ze maken zelf niet kunnen consumeren en die werken onder omstandigheden die in het westen onacceptabel zouden zijn. Tegelijkertijd gaat hun productieve aandeel in dat westerse spel gepaard met verande-

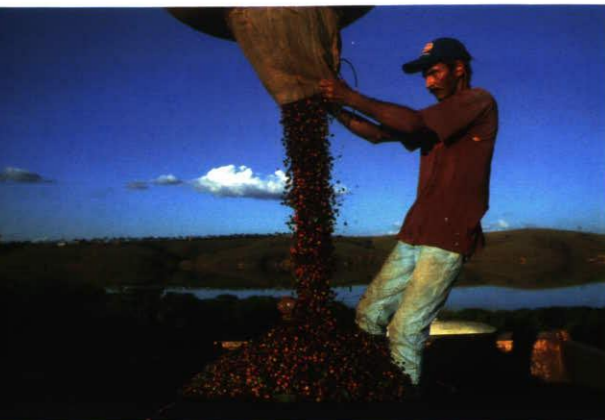
ringen op het gebied van politiek, cultuur, milieu, migratie en het aanzien van hun dagelijks leven - veranderingen die op hun beurt ook het westen raken.

Globalisering is een complex proces, gestuurd door machten in een grootschalig vertakt web dat zich meer en meer uitstrekt over de wereld. Maar met de toenemende expansie van onderlinge betrekkingen groeit ook het maatschappelijk bewustzijn ervan, niet in het minst dankzij dezelfde communicatiemiddelen die het globaliseringsproces versnellen. Vooruitgang heet het doel te zijn. Maar wat is vooruitgang en voor wie?

In Global Detail exposeren 45 fotografen uit 21 landen ruim 300 foto's die in het teken staan van de toenemende afhankelijkheid, uniformiteit én (on)gelijkheid die het gevolg zijn van dat globaliseringsproces - een actueel, even ingrijpend als ongrijpbaar, even zichtbaar als onzichtbaar fenomeen.

Global Detail is een caleidoscopische reis om de wereld en daarmee ook door de wereld van de geëngageerde fotografie. Een beeldverhaal over de beslissingen die genomen worden in westerse directiekamers en de gevolgen voor het dagelijks leven aan de andere kant van de wereld. Over bewoners van sloppenwijken en villaparken, kijkend naar dezelfde soaps. Over markt wetten en consumptie-ideologie. Over geld en informatie. Over het tapijt van logo's dat gelegd wordt over een wereld van verschil.

< Manuel Sendón Het schoonmaken van de Spaanse kust na de ramp met de olietanker Prestige
L Boris Missirkov 'The Bold and the Beautiful' op televisie in Bulgaarse woonkamers
R Jules Spinatsch Het aanzien van steden tijdens internationale topconferenties

Christopher Anderson

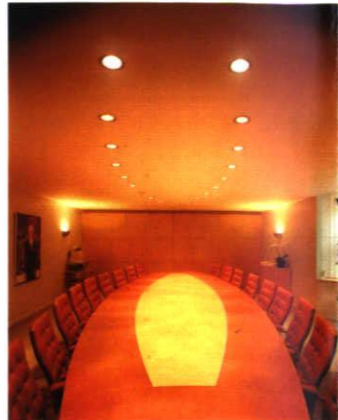
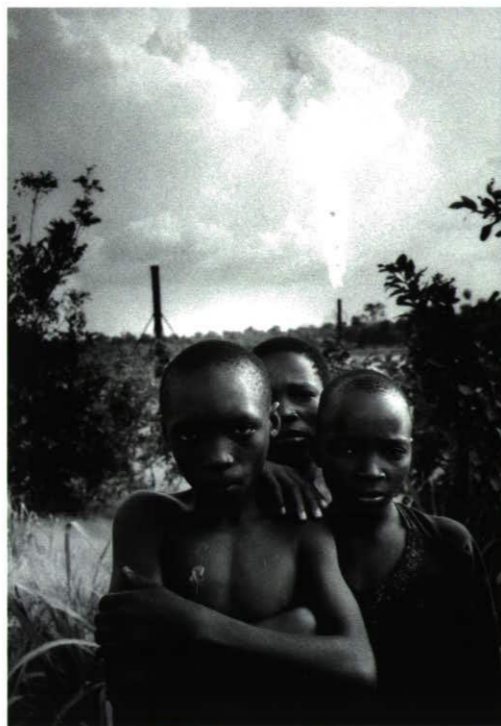
Over koffie in Vietnam, Brazilië en Italië

Sasha Bezzubov Westerse toeristen op wereldreis op zoek naar ongerepte natuur

Martin Luijendijk De winkels langs een Rotterdamse tramlijn staan symbool voor een multiculturele stad

Sophia Evans Een reportage over de door oliëwinning vervuilde Niger-delta

Barbara Bühler Vergaderuimtes van grote financiële instellingen voor en na de vergadering

Raghu Rai Het dagelijks leven in Bhopal twintig jaar na de giframp bij Union Carbide

SPECIALE LEZING: ERWIN OLAF OVER ERWIN OLAF

Op 18 september organiseert Noorderlicht vooruitlopend op de opening van de tentoonstelling **Silver** in het Groninger Museum een speciale lezing. Erwin Olaf spreekt over zijn foto's, zijn werkwijze en zichzelf.

AANVANG: 20 U. GRONINGER MUSEUM, MUSEUMEILAND 1,
TOEGANG: 2,50 EURO [PASSEPARTOUT 7,50]

LEZINGENCYCLUS STUDIUM GENERALE: GLOBAL DETAIL

Ter gelegenheid van de manifestatie **Global Detail** organiseert het Studium Generale van de Rijksuniversiteit Groningen een zesdelige cyclus over globalisering, cultuur en identiteit. Met lezingen van professor Saskia Sassen
8 SEPTEMBER < Marijn Schenk en John van de Water van Next Architects **16 SEPTEMBER** < schrijver Fouad Laroui **23 SEPTEMBER** < en prof.dr. Rob Kroes **29 SEPTEMBER** een debat onder leiding van professor doctor Steven Brakman **10 SEPTEMBER** < en de film **The Big One** van Michael Moore, ingeleid door professor doctor René Boomkens **15 SEPTEMBER** <

VOOR NADERE INFORMATIE OVER SPREKERS, LOCATIES, ONDERWERPEN EN RESERVERINGEN: ZIE WWW.RUG.NL/STUDIUM.

ETALAGES

Groningen is vijf weken lang ondergedompeld in foto's. Ter gelegenheid van de tiende editie van de manifestatie is in tal van winketalages in de Groninger binnenstad een keuze te zien uit het manifestatie-aanbod. Wandel door de Herestraat, Guldenstraat, Folkingerstraat, Stoeldraaierstraat, A-straat, Poelestraat, Oosterstraat, Oude- en Nieuwe Ebbingestraat en rondom de Grote Markt, en proef ook daar de sfeer van Noorderlicht!

FILMS OVER MAGNUM

Op 16 en 30 september vertoont de USVA, in samenwerking met Noorderlicht en C.U.T.I., een aantal documentairefilms over, of van de hand van Magnum-fotografen. Bij het ter perse gaan van deze manifestatiegids is de definitieve programmering nog niet bekend. Kijk voor het laatste nieuws op www.noorderlicht.com

DI. 16 EN DI. 30 SEP: 20.30 U. CULTUREEL STUDENTENCENTRUM USVA, MUNNEKEHOLM 10, TOEGANG: 3 EURO

NS STATIONS PROJECT

In samenwerking met de NS organiseert Noorderlicht de komende maanden het fotoproject **De Ontsnapping**, een reeks reizende tentoonstellingen in de stationshallen van Groningen, Leeuwarden en Assen. **De Ontsnapping** combineert werk van binnen- en buitenlandse fotografen tot een verrassend geheel. De reeks zal volgend jaar worden voortgezet in stationshallen verspreid over heel Nederland. Dit project is mede mogelijk gemaakt door de NS, Stork WorkSphere en DRL (info@drlsl.it). In samenwerking met NS stations, regio noort-oost Nederland.

 NS Stations

STORK
Stork WorkSphere

ACTIVITEITEN

ALEID HOLMAN > GALERIECIRCUIT

FOTOBOEKENBEURS ZONDAG 7 SEPTEMBER

Zoals gewoonlijk is er op de eerste dag van de manifestatie weer een fotoboekenbeurs. Onder andere Markus Schaden (D), Duo Duo, Raster en Bart de Vries tonen hun nieuwe uitgaven, standaardwerken, oude en bijzondere boeken. Overigens is er gedurende de gehele manifestatie een speciale fotoboekenshop in de Der Aa-Kerk ingericht, verzorgd door boekhandel Godert Walter. Behalve de eigen uitgaven van Noorderlicht zijn er boeken te vinden van menig fotograaf uit de diverse tentoonstellingen.

NOORDERLICHT LEZINGEN

Welke gevolgen heeft de globalisering voor de fotografie? Deze vraag staat centraal tijdens vier lezingen die Noorderlicht organiseert in het kader van **Global Detail**.

DINSDAG 9 SEPTEMBER > fotograaf Juul Hondius in gesprek met schrijver Serge van Duijnhoven over de voors en tegens van het esceneren van nieuwsfoto's.

DINSDAG 16 SEPTEMBER > Joost Smiers, politicoloog, en Barend Toet, directeur van The Cover Story Netherlands en vertegenwoordiger van de grote, door Bill Gates opgerichte, beeldbank Corbis. Leidt de digitalisering tot globale monopolisten van het beeld?

DINSDAG 30 SEPTEMBER > verzamelaar Manfred Heiting in gesprek met fotografiejournalist Eddie Marsman, over de rol van de collectionneur in de groeiende belangstelling voor fotografie.

DINSDAG 7 OKTOBER > Arjen Mulder, bioloog en essayist, over zijn boek **Het fotografisch genoeg, Beeldcultuur in een digitale wereld**.

MEER INFORMATIE OP WWW.NOORDERLICHT.COM

LOCATIE: OOSTERBOOGCOMPLEX, OOSTERSTRAAT 56.

AANVANG 20.00 U. TOEGANG: 2,50 EURO

(PASSEPARTOUT 7,50) RESERVEREN WORDT AANBEVOLEN

Stuart Franklin Over de regels en het veranderende aanzien van het nieuwe Europa

Gingsong Wang Hoe de eeuwenoude Chinese cultuur verandert door westerse consumptiedrift

Fernando Molerés Kinderarbeid: een dagelijks verschijnsel in ontwikkelingslanden

Peter Bialobrzeski De schoonheid en absurditeit van razendsnel groeiende metropolen in Azië

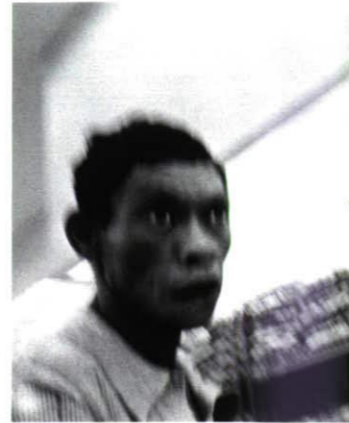

Fritz Hoffmann Chinese boeren maken de Hilfiger-deken geïnspireerd op de Amerikaanse vlag

Donovan Wylie Gisteren Oost-Europa, morgen Nieuw-Europa

Graeme Williams Hangplekken in de nieuwe winkelcentra van Johannesburg

Edward Burtynsky De sloop van olietankers op de kust van Bangladesh

Carole Condé & Karl Beveridge Over de rituele dans van antiglobalisten, politiek en media

IN GRONINGEN, TENZIJ ANDERS VERMELD. EXPOSITIEDATA WORDEN ALLEEN VERMELD ALS ZE AFWIJKEN VAN DE MANIFESTATIEPERIODE.

A. A-TAVEERNE
A-KERKHOF 23
(050) 312 42 85 > DI. T/M ZA. 10-19 U.
Herbert van Hoogdalem > Van Heinde en van Ver

B. BAROCHE
FOLKINGESTRAAT 3
(050) 312 42 85 > DI. T/M ZA. 13-18 U.
30 SEPTEMBER T/M 12 OKTOBER
Leela Gort > Rozig

C. CAFÉ BITE ME
A-KERKSTRAAT 20
(050) 312 22 13 > WO. T/M ZO., VANAF 15 U. > 5 SEPTEMBER T/M 12 OKTOBER
Kunstcollectief SUBstitution > The Lovely Ones

D. BRANDT-ARCHITECTEN
GED. ZUIDERDIEP 141
(050) 312 14 00 > KANTOORUREN
Jochen Tiemann > Eenzaamheid is niet gevaarlijk

E. B'ROOCHE
OOSTERSTRAAT 42
(050) 312 71 12 > WINKELUREN
6 SEPTEMBER T/M VRIJDAG 31 OKTOBER
Elbow > works Ellen Floris en Bowe Roodbergen > De kleur van water

F. CAMERA & CO
GED. ZUIDERDIEP 142
(050) 314 84 07 WO. T/M ZA.
10.30-17.00 U., ZO. 13.30-17 U.
Henk Mekkring

G. CENTRALE BIBLIOTHEEK
OUDE BOTERINGESTRAAT 18
(050) 358 36 83 > MA. 13-18 U.,
DI. 10-18 U., WO 10-18 U., DO 10-21 U.,
VR. 10-18 U., ZA. 10-16 U., ZO. 13-16 U.
Niek van der Wal > Kwade Bloemen, Luc ten Klooster > Herinneringen, Leela Gort > Four Elements, Niranyana Jayamary > Afrikaanse Kinderen, William Terseimas > Perfection Obtained,

Fotovereniging Beeldspraak
Haren, Adolfo Buyola Perez > Faces, Piscinas en W's Diary's

H. STADSCAFÉ RESTAURANT 'T FEITHHUIS
MARTINIKERKHOF 10/ZZ
(050) 313 53 35 > DAGELIJKS 10.30-22 U. > 7 SEPTEMBER-10 OKTOBER
Louis Oetelmans > Geësceneerde fotografie

I. FILMTHEATER IMAGES
POELESTRAAT 30
050-3120433
MA. T/M VR. 16-01 U., ZA. ZO 13-01 U.
Astrid Mellema > La Traversée

J. HERVORMDE KERK
DORPSWEG 69, GARMERWOLDE
(050) 542 59 11 > WO. DO. VR. ZA. 13-17 U. > 10 SEPTEMBER T/M 12 OKTOBER
FotoGroepGarmerwolde (Katja Havenga, Cheril Hoekstra, Els Kno-Licht, Kees Kwant, Henk Tuinema, Gerrit ter Veer) > Impressies in detail

K. AH KORENBEURS
A-KERKHOF 1
(050) 360 40 25 > MA. T/M ZA. 08-10 U.
8 SEPTEMBER T/M 12 OKTOBER
Stefan Strobl > Terug naar India

L. KUNSTZAAL DE KAPEL
EMMASTRAAT 15
VR., ZA., ZO. 12-17 U.
19 SEPTEMBER T/M 5 OKTOBER
Deez (Jan Kees Helms en Nørb Mommersteeg)

M. KUNST IN DE KOP
MEEUWERDERWEG 4
(050) 314 64 80/ 526 89 11 > WO. DO. VR. 14-18 U., ZA. 13-17 U., ZO. 13-17 U.
Fotocollectief BE (Viane Bloem, Olwen Harkema, Corrie de Kruijff, Brenda de Vries, Flore Zoé) > Nothing is What it seems to Be

N. KIJK IN 'T RAAM
FOTOGALERIE LICHTZONE
OUDE KIJK IN 'T JATSTRAAT 36
(050) 589 02 07
Etalages in de Stoeldraaiersstraat en de Oude Kijk in 't Jatstraat, met een projectpresentatie op de hoek van de Vismarkt en de Stoeldraaiersstraat. Georganiseerd door Fotogalerie Lichtzone.
Rein Paalman, Jurgen Moorlach, Ewoud Broeksma, Henny Stern, Harry Kamps, Lilian Snijder, Bert Jonkers, Anna Heuvinga, Anja Datema

O. DRUKKERIJ DE MARGE
A-KERKHOF 20B
(050) 318 27 97
MA. T/M VR. 09-17.30 U.
Leela Gort > Dansportretten

P. MARTINIPLAZA
LEONARD SPRINGERLAAN 2
(050) 522 27 77 > MA. T/M VR. 09-17 U.
M.J. Jansen > Groningen te water

Q. MEVLANA
FOLKINGESTRAAT 27
(050) 313 09 25 > MA. 13-18, DI. WO. VR. 10-18 U., DO. 10-20 U., ZA. 10-17 U.
Leela Gort > Verglijding

R. OPENBARE BIBLIOTHEEK
NOORDERBAD
OOSTERHAMRIKKADE 66
(050) 577 20 76 > MA. T/M DO. 14-18 U., VR. 14-20 U., ZA. 10-13 U.
Jeroen van Kooten > Globaal Detail

S. NOVO KONDITOREI
STOELDRAAIERSSTRAAT 52
(050) 311 05 29 > DI. T/M ZA. 10-17 U.
6 SEPTEMBER T/M 12 OKTOBER
Anja Datema > India in Nederland

T. OVERSTAG LUNCHCAFÉ
RESTAURANT
GED. ZUIDERDIEP 139
(050) 311 37 24 > DAGELIJKS VAN 11-22 U.
Henk Mekkring

U. PROVINCIEHUIS
ST. JANSTRAAT 4
(050) 316 49 11 > MA. T/M VR. 09-17 U.
8 SEPTEMBER T/M 10 OKTOBER
Maaik Koning > Boer en boerenzoon-Groningen: agrarische cultuur in verandering (Post-Middendorp fotografie-opdracht)

V. SCHOLTENS WRISTERS
GULDENSTRAAT 20
(050) 317 25 00
15 SEPTEMBER T/M 29 SEPTEMBER
Leela Gort > Rozig

W. SIMPLON
JONGERENCULTUURPODIUM
BOTERDIEP 69
(050) 318 41 50 > 09-17 U.
L. Koster > Grote bek

X. STAALBANKIERS
EMMAPLEIN 1
(050) 317 55 00 > MA. T/M VR. 09-17 U.
Cornelia Nauta > De l'autre côté du miroir

Y. HET TORENTJE VAN FRITS
RIJKSWEG 16
(050) 503 90 20 > MA. T/M ZA. 08-20 U.
Els Kno-Licht > Wad en water geheimen

**32> STICHTING
BEELDENDE
KUNST VEENDAM**

JULIANAPARK 3, VEENDAM
(0598) 63 10 30 > WO. T/M ZO. 13-17 U.

CHOICES, KEUZES IN
SMAAK EN LEEFSTIJL
KORRIE BESEMS, MORAD BOUCHAKOUR,
KOOS BREUKEL, MARGI GEERLINKS,
PHOEBE MAAS, FEMKE DE ROOS,
ANDREA STULTIÉNS, MAARTEN
WETSEMA, THIJS WOLZAK,

RAIMOND WOUDA, MIRJAM DE ZEEUW
Een beeld van de schoonheidsbeleving en de
leefomgeving van Nederlanders uit verschil-
lende generaties en culturen, samengesteld
door Hanneke Groenteman en Morad
Bouchakour.

**33> VEENKOLONIAAL
MUSEUM VEENDAM**

WINKLER PRINSSTRAAT 5, VEENDAM
(0598) 61 63 93
DI. T/M VR. 11-17 U., ZA. EN ZO. 13-17 U.

LAG AMSTERDAM MAAR
IN GRONINGEN
FOTOCOLLECTIEF CAMERATA AMSTERDAM
JACQUES VAN GOOL, NICO ROODHART,
TON VAN RIJN, CARIEN VAN WILLIGEN
In 2002 verscheen het fotoboek **Lag
Amsterdam maar in Groningen**, een meer-
jarig project van het Amsterdamse
Fotocollectief Camerata met foto's van Oost-
en Noordoost-Groningen.

**34> BORG
RUSTHOVEN**

RIJKSWEG 39, WIRDUM
(0596) 57 27 62
ZA. EN ZO. 13-17 U. EN OP AFSpraak

NESTBLIJVERS
ANKE TEUNISSEN

De Drents-Amsterdamse freelance fotografe
Anke Teunissen is gefascineerd door
mensen in ongebruikelijke situaties. Haar
project Nestblijvers gaat over mannen die
hun ouderlijk huis nooit hebben verlaten.

**35> STICHTING
CIRCUIT**

**IN DE KERKEN VAN: MIDDELBERT, LETTEL-
BERT, NUIS, NIEBERT, VISVLIET, NIEZIJL**
(050) 360 42 65 > ZA. EN ZO. 13-17 U.

DE VRIJE GEEST
**AGNES KAPPERT,
ROOS KROES,
JANNEKE LEEGSTRA,
AWOISKA VAN DER MOLEN,
JANKE DE VRIES**

Stichting Circuit heeft tijdens Noorderlicht
een expositieroute uitgezet in zes dorpskerk-
jes in het Westerkwartier, tussen
Groningen, Drachten en Kollum.
Geestverruimende, prikkelende en verlei-
dende afbeeldingen uit het alledaagse leven.

Tendance Floue Een kritische collage over
rampen, conflicten en andere wereldgebeurtenissen

Harvey Benghe Het uniforme karakter
van moderne wereldsteden

Johann Sebastian Hänel Kunstbomen
camoufleren antennes voor het mobiele netwerk

Yto Barrada Hoe garnalen uit de
Noordzee worden gepeld in Marokko

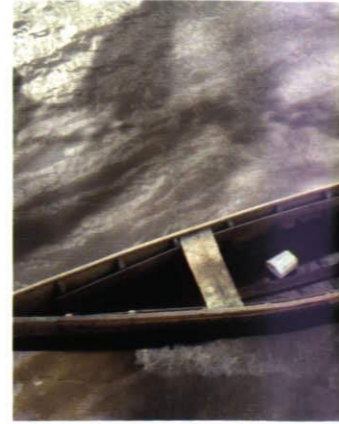

Henrik Duncker Het dagelijks leven in Nokia, de stad

Yrjö Tuunanen De arbeidsomstandigheden in een 'fair trade' schoenenfabriek

Roshini Kempadoo Over het gevoel thuis te horen in twee culturen

Robert Huber De Zwitserse toeristenindustrie en Heidi, uit de bergen

Nico Bick Het doordachte interieur van de Europese supermarkt

Patrick Zachmann De gevolgen voor arm en rijk van de economische crisis in Argentinië

28> MUSEUM KUNSTPAVILJOEN

ZEVENHUISTERWEG 48, NIEUW RODEN
(050) 501 63 83 > ZA., ZO. 11-17 U. EN OP AFSpraak > 30 AUGUSTUS T/M 26 OKTOBER

SPACE FOR SPACE
RIEN BERINGER, FONS BRASSER, RENÉ BOSCH, WENDELIN DAAN, BETHANY DE FOREST, MICHAEL HARVEY, LOES HEEBINK, CARLI HERMÈS, VAN HERPE/VAN DER HEYDEN, SUSAN DE KRUIFF, EDLAND MAN, MARCEL MOLLE, TOBIAS REYMOND, CHANTAL SPIEARD, ERIC VAN STRAATEN, CORRIE SWAAK, CORNELIE TOLLENS, CARIN VERBRUGGEN
Van manipulatie tot natuuroptnamen. Nederlandse fotografen en kunstenaars gaan, al dan niet gewild, een verbinding aan met elkaar en met de tentoonstellingsruimte.

29> KOETSHUIS MENSINGE

MENSINGEWEG 3, RODEN
(050) 501 50 30 > DO. T/M ZO. 13-17 U.
13 T/M 28 SEPTEMBER
OPENING 12 SEPTEMBER OM 20.00 U.

OVERZICHT EN VEDERLICHT
ANS COURTIER
Fragmenten van gebouwen, doorkijkjes door draadglas en de bewegingen van kikkervisjes of veren ondergaan al associërend verrassende transformaties in het serieel opgebouwde werk van Courtier.

30> GALERIE DE SMEDERIJ

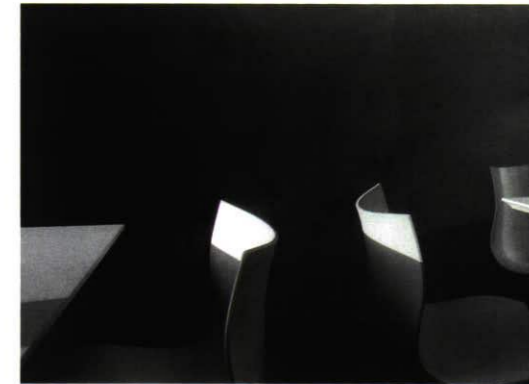
DE VOSHOLEN NAAST NR.58, SAPPEMEER
(0598) 39 98 99, TST. 243 > DI. T/M ZA. 13.30-16.30 U. > 5 SEPTEMBER T/M 11 OKTOBER
OPENING 4 SEPTEMBER 19.30 U.

BEELDEN VAN EEN ONTMOETING
PETER DE BOER, WENDA HESLINGA, BAREND PEUSCHER, WIEBE VAN WIJK
De Boer portretteert de openheid en warmte die hij op zijn reizen ontmoet. Heslinga zoekt juist geïsoleerde beelden. Details staan centraal in de structuurfoto's van Peusscher en de landschappen van Van Wijk.

31> GALERIE ABBEMAAR

KERKSTRAAT 9A, THESINGE
(050) 527 78 86 > VR. T/M ZO. 13-17 U. EN OP AFSpraak > 5 SEPTEMBER T/M 12 OKTOBER

VERSTILDE GEVOELENS EN MOMENTEN
HETTY BOOGHOLT HANS SAS
In Frankrijk maakte freelancer Hans Sas een serie stillevens en portretten. Schilderes en fotografe Hetty Boogholt vormt herinneringen en afbeeldingen van het Groningse landschap tot nieuwe, gelaagde beelden.

**24> MUSEUM STAD
APPINGEDAM**

WIJKSTRAAT 25, APPINGEDAM

(0596) 68 01 68 > DI. T/M VR. 11-17 U., ZA. EN ZO. 13-17 U. > 23 AUGUSTUS T/M 21 OKTOBER

**THE DEVOUT
JEROEN DE SWART**

In de installatie **The Devout** (2003) geeft Jeroen de Swart met surrealistische en naïeve foto's een overgeïdealiseerde toekomstvisie, waarin producenten en de consumerende massa maximaal op elkaar zijn afgestemd.

**25> NOORDELIJKE
KUNSTHOF
APPINGEDAM**

BLANKENSTEIN 2, APPINGEDAM

(0596) 62 44 88
WO., ZA. EN ZO. 14-17 U., VR. 19-21 U.

**DUO-TONE
HENK LINNEWIEL
JANNY WIERENGA**

Op Vlieland fotografeerde Janny Wierenga de continu veranderende luchten en de structuren in het landschap. Henk Linnewiel zoekt de schoonheid van afval en rotzooi.

26> ATELIER DIMORF

HOOFDWEG 43, BLIJHAM

(0597) 56 13 77 > ZO. 12-18 U., MA. T/M DO. 14-19 U. EN OP AFSpraak 6 SEPTEMBER T/M 30 OKTOBER

RICHARD DEGEN

Het werk van Richard Degen wordt gekarakteriseerd door een spontane soberheid. In zwartwitfoto's creëert hij een intieme, eigen wereld met alledaagse onderwerpen.

**27> HALTE
KROPSWOLDE**

WOLDWEG 46, FOXHOL

(0598) 38 01 40 > WO. T/M ZA. 14-17 U.

**ERINNERUNGEN, ENTSORGT
SCHARLIH BO
POOR AND RICH
RUFUS REDD**

Verloren gegane herinneringen van oude amateurfoto's worden door Scharlih Bo nieuw leven ingeblazen. Oude rot Rufus Redd experimenteert met extreme beeldwerkingen en snapshots.

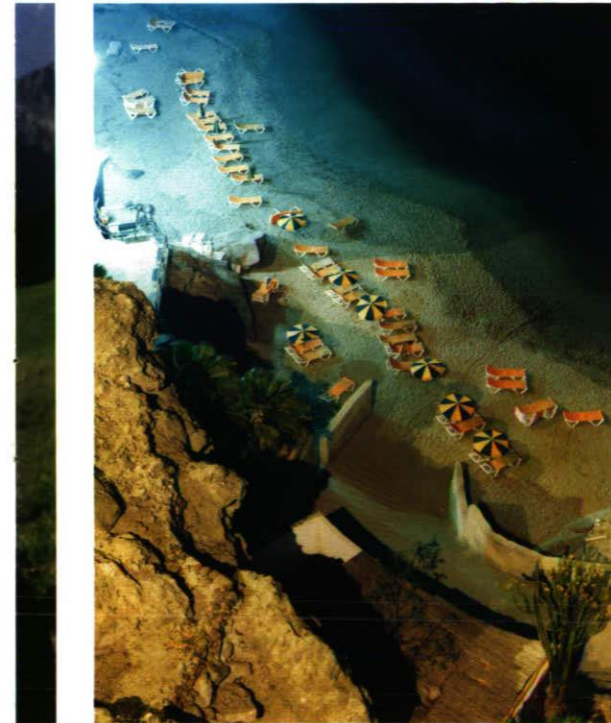

Rhodri Jones De mensen achter de woorden 'Made in China'

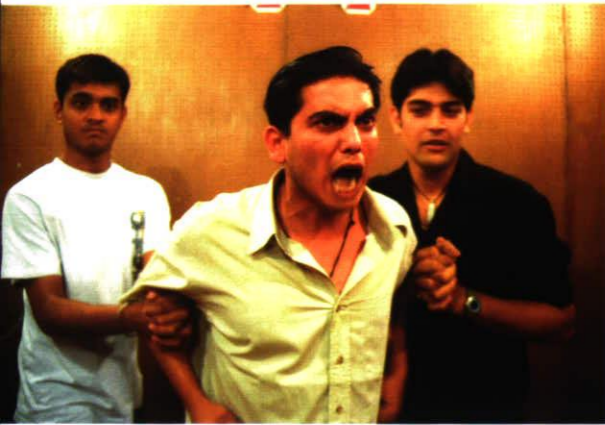
Bernd Jonkmanns Het dagelijks leven in Indiase callcenters die voor Amerikaanse bedrijven werken

Andreas Gefeller Gran Canaria en de architectuur van het massatoerisme

Carl de Keyzer Aan de zijlijn van mediagenieke 'historische gebeurtenissen'

Michalis Sourlis Jonge acteurs proberen door te breken in de filmindustrie van Bollywood

Veit Mette De dreigende sfeer in New York na de aanslag op het World Trade Center

Randy Olson Indianen in Guyana en de effecten van de intensieve mijnbouw

Peter Hendricks Uit en thuis, het gespleten leven van een fotograaf

John Lambrichts Een buitenwijk van Kuala Lumpur verandert door de bouw van een spoorwegstation

Jacqueline Hassink Car girls op internationale autoshow's

20> GALERIE JACOB A WIJK

A-KERKHOF 18 ZZ

(050) 318 36 48 - WO, T/M ZO, 12-17 U.
OPENING: ZA 6 SEPTEMBER 12-17 U.

HANS ABBING, PEPIJN PROVILY, CARLA VAN DE PUTTELAAR, MARGRIET SMULDERS, BERT TEUNISSEN

'Slid-foto's' met verontrustende vertekeningen, een ode aan het licht van Parijs, moedervlekjes en schrammen, bloemstilleven's als Griekse godinnen en een verdwijnend Europa. Bijengebracht in Galerie Jacoba Wijk.

21> DE ZACHT E BRIES

GEDEMPTE ZUIDERDIEP 127

(0598) 45 11 28 > DO, T/M ZO, 12-17 U.

BERT JONKERS

Impressionistische foto's en schilderijen van Bert Jonkers, gemaakt tijdens kunstreizen door Spanje en Portugal. Met haiku's van Krista Jonkers-Haak.

22> ARCHITECTEN-BUREAU DAAD

PALTZ 21, BEILEN

(0593) 58 24 50 > MA, T/M VR, 9-17 U., ZO, 11-16 U. > 14 SEPTEMBER T/M 19 OKTOBER

KOEN WESSING

Ter gelegenheid van de feestelijke opening van het kantoor van architectenbureau DAAD in Beilen opent op 13 september een tentoonstelling met foto's van Koen Wessing.

De Nederlandse documentaire fotograaf Koen Wessing is vooral bekend geworden door zijn reportages over Chili en Midden-Amerika. In het nieuwe gebouw van architectenbureau DAAD, gelegen pal naast het station in Beilen, wordt een twintigtal grote foto's van hem geëxposeerd. De foto's zijn afkomstig uit een overzichtstentoonstelling die eerder in het Amsterdam's Historisch Museum te zien is geweest.

< KOEN WESSING

23> GALERIE FRONTAAL

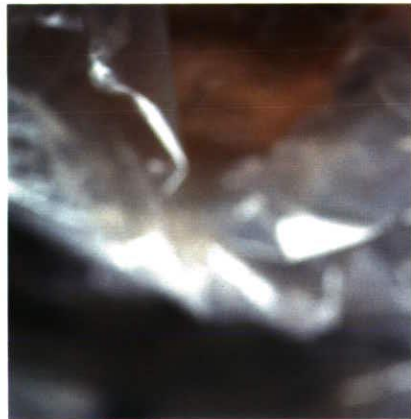
ORANJEWEG 10A, APPINGEDAM

(0596) 62 91 99
WO., VR., ZA, EN ZO, 14-17 U.

MESSAGE FROM THE UNKNOWN CITY WIM STARKENBURG

Wandvullende foto's van fictieve ruimtes, waarin Wim Starkenburg maquettes gebruikt om zijn fascinatie voor de architectuur van kelders, tunnels en fabriekshallen te verbeelden.

16> KUNSTHUIS DE PERMANENTE

KREUPELSTRAAT 12

(050) 318 56 12 > DI. T/M ZA. 13-17 U.

MINDSCAPES
ARNOUD BAKKER
IMKA BUURKE
MARCO WIEGERS

Drie fotografen en hun droomwereld. Wiegiers richt zich op (angst)dromen en de lichtkleur van steden. Buurke vangt het verleden in stroperige beelden. De gehavende pin-ups van Bakker bieden troost.

17> DIENST RO/EZ

GEDEMPTE ZUIDERDIEP 98

(050) 367 81 11 > MA. T/M VR. 9.30-17 U., ZO. 7 EN ZO. 14 SEPTEMBER 11-17 U.

BEM-VINDO
JANNEKE LEEGSTRA

In Braziliaanse sloppenwijken legde Janneke Leegstra de onveiligheid en agressie vast in een serie zwartwitfoto's. Met warme kleurenfoto's toont ze de gastvrijheid en de strijd tegen droogte en honger in Burkina Faso.

19> BOEKHANDEL GODERT WALTER

OUDE EBBINGESTRAAT 53

(050) 312 25 23 > MA. 13-18 U., DI. EN WO. 10-18 U., DO. 10-21 U., VR. 10-18 U., ZA. 10-17 U.

ROEMENIË
TON BROEKHUIS

Eind jaren tachtig maakt Ton Broekhuis een fotoboek over een Roemeense plattelands-gemeenschap. In 1989, met de val van Ceausescu, annuleert de uitgever de uitgave. Wat rest zijn de herinneringen van een verbaasde reiziger.

18> GALERIE SIGN

WINSCHOTERKADE 10

(050) 313 26 51 > WO. T/M ZO. 12-17 U.

LINDA BANNINK
ALAN D. JOSEPH

Met een twaalf meter lange fotoinstallatie vangt Alan D. Joseph een complete treinreis. Linda Bannink registreert in haar fotografisch benaderde video's minimale alledaagse gebeurtenissen.

Manit Sriwanichpoom Commercie is oorlog: beroemde Vietnam-foto's in een nieuw jasje

Damjan Kocjančič De veranderingen in Slovenië doen jongeren vluchten in drugs en alcohol

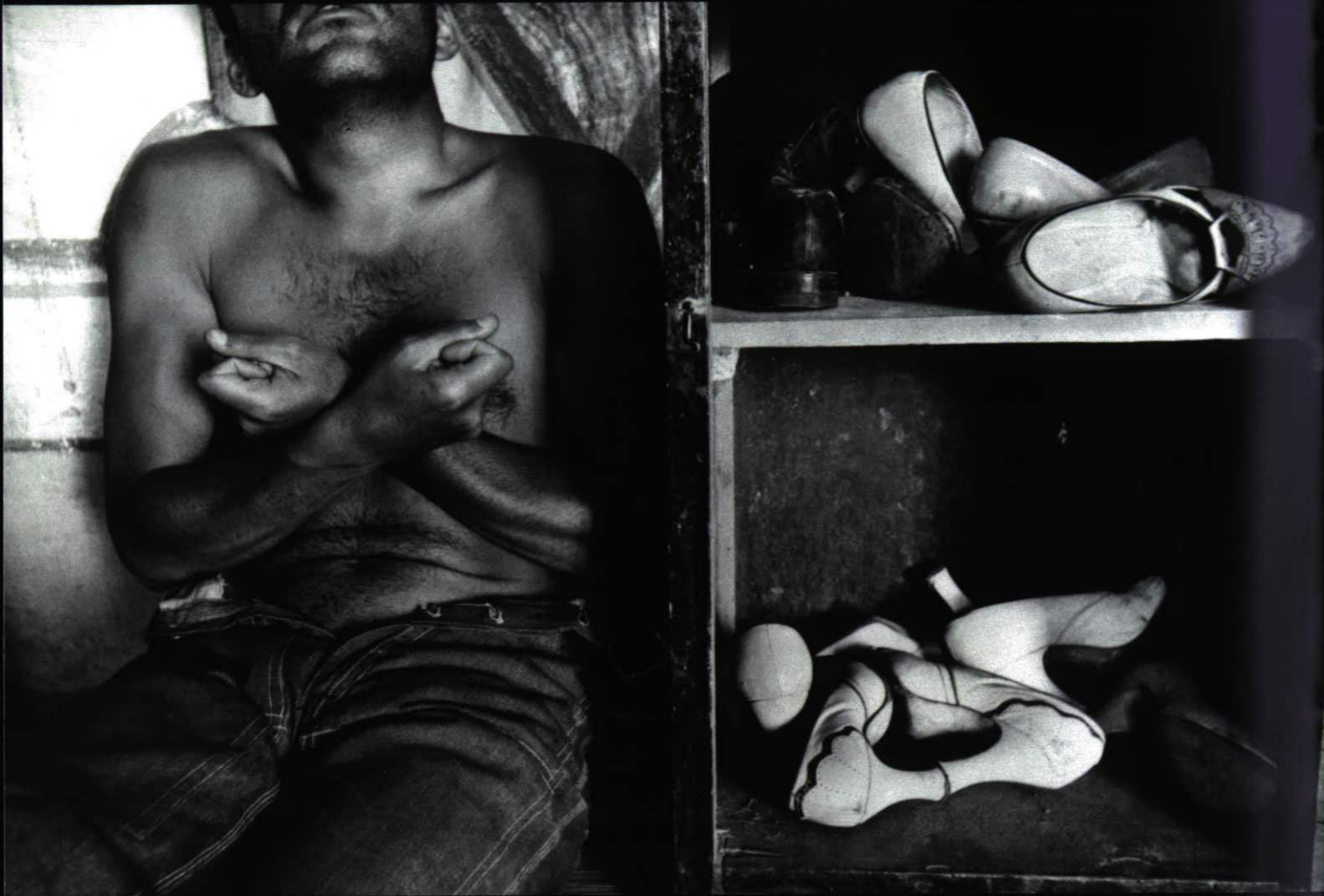
Robert Walker Het visuele geweld van gebouwen in gokstad Las Vegas

Michel Séméniako Nachtelijke opnamen vertellen het universele verhaal van vlucht en ballingschap

Danwen Xing De sloop van afgedankte mobieltjes in China

12> MOOIE DINGEN**NIEUWE SINT JANSSTRAAT 42**(050) 314 26 90 > DO. EN VR. 13-18 U.,
ZA. EN ZO. 13-17 U.**MOOIE FOTO'S**

ARNOUD BAKKER, ROLAND BEYER, ODIN BEZEMBINDER, YOLANDA BOOTSMA, REYER BOXEM, ROBERT BOXEM, EWOUDE BROEKSEMA, ODETTE VAN BRUGGEN, BRUL®, DETTE VAN DOESCHATE, RENZE DIJKEMA, THEO EGERAAT, RONALD ESHUIS, OFRA GOLAND, LEELA GORT, ALETTE DE GROOT, ALEID HOLMAN, NIRANYANA JAYAMARY, KARSTEN JOOST, RIA KLIJNSMA, WILLEM KOLVOORT, PETRA KOONSTRA, HANS KOSTER, GABRIËLLE KROESE, KOOS LINA, ASTRID NAASTEPAD, INEKE NIENHUIS, BARRY NIJKEUTER, REIN PAALMAN, ANNELIES PROPSTRA, INGE REISBERMAN, AUK RUSSCHEN, KAREN SAAMAN, ANNELIES SCHULS, NIEK SCHUTTER, FLORIS SIRAG, MANJA VAN DER STORM, JOCHEM TAMES, AIMÉE TERBURG, JAN VAN DER TIL, ANITA TIMMER, WILMA VISSERS, ASTRID VOSS, JANKE DE VRIES, PETER VAN DER WEELE, MARCO WIEGERS, DALIA WOLFF, NIENKE WOUDESTRA, PIM ZWIJER, SASKIA ZWIERS

Beeldend kunstenaar Manja van der Storm runt een galerie voor uitsluitend kleine kunstwerken, met iedere twee maanden nieuw werk van zo'n zeventig kunstenaars. Tijdens Noorderlicht is er een expositie van 'mooie foto's'

13> GALERIE NOORD**NIEUWSTAD 6**(050) 311 33 22 > DI. T/M VR. 12.30-17 U.,
ZA. 11-17 U., ZO. 13-17 U. > 2 SEPTEMBER T/M
10 OKTOBER > OPENING 7 SEPTEMBER 16.00 U.

IK BEN NIET ALTIJD WIE IK
DENK TE ZIJN

SUN HA BORGER
ANNA HUIZINGA
SAAD JASIM AL ZUBAIDY

Met zelfportretten brengt de Koreaanse Sun Ha Borger haar integratie in beeld, Huizinga portretteert kinderen uit verschillende culturen in Nederland en de Irakese Al Zubaidy legt het dagelijks leven in asielzoekerscentra vast.

**15> KUNSTONDERNEMING
OOSTERKADE****OOSTERKADE 8B**(050) 313 77 76 > WO. T/M ZO. 13-17 U.
11 SEPTEMBER T/M 12 OKTOBER > OPENING 10
SEPTEMBER 21.00 U., ZAAL OPEN 20.30 U.

ZILVERWERK 05:
AUTOBANDENKALENDER

René Alberts, Hidde Beekman, Regina Broersma, Brul®, Imka Buurke, Paula Cramer, Paul Hondtong, Agnes Kappert, Jolanthe Lalkens, Susan Schuls, Marco Wiegers, Paul Zijlstra

Begonnen als ondeugende plaatjes of studiemateriaal, kreeg de naaktfotografie een autonome toepassing in magazines en kalenders. Het collectief Zilverwerk brengt een alternatieve Pirelli-kalender.

9> GRONINGER ARCHIEVEN

CASCADEPLEIN 4

(050) 599 20 00 > DI 9-21 U.,
WO. T/M VR. 9-17 U., ZA. 9-13 U.

EEN FOTOHANDELAAR ALS AMATEURFOTOGRAAF JOS LANGE

Fotohandelaar Johannes Lange (1908-1983) was sinds de jaren dertig ook een zeer verdienstelijk amateur-fotograaf. De Groninger Archieven exposeert een selectie foto's van Groningen, Noord-Afrika, Staphorst en vooral van circussen in heel Europa.

10> KUNSTENCENTRUM GRONINGEN

WALSTRAAT 34

(050) 850 71 00 > MA. T/M VR. 9-22 U.,
ZA. 10-17 U. > 6 SEPTEMBER T/M 11 OKTOBER

RENÉ BRUMMELMAN, ANS VAN DIEPEN, RUUD VAN DER MEER, ASTRID MELLEMA, ROBERT MULDER, MARVIN NOORBERGER

In de Provence legde Astrid Mellema op kerkhoven het onomkeerbare verloop van de tijd vast. Robert Mulder toont surrealistische kerkhoven en werk van zijn cursisten. Ans van Diepen abstraheert in haar macrofoto's natuurlijke structuren.

11> FOTOGALERIE LICHTZONE

OUDE KIJK IN 'T JATSTRAAT 36

(050) 589 02 07 > WO. T/M VR. 12-18 U.,
ZA. EN ZO. 12-17 U. > ANNA VAN KOOIJ: 3 T/M
28 SEPTEMBER, PETER SMITH: 1 OKTOBER T/M
2 NOVEMBER

DIALOOG ANNA VAN KOOIJ

IN IEDER GEVAL ANDERS! PETER SMITH

In het werk van Anna van Kooij krijgt de stijve, antieke portretfotografie een nieuwe en eigentijdse lading. Peter Smith maakte met behulp van dubbelbelichting en andere ambachtelijke technieken een serie surrealistische landschappen.

14> NP 3

HOFSTRAAT 21

(050) 313 82 60 > WO. T/M ZO. 12-17 U.
20 SEPTEMBER T/M 12 OKTOBER
OPENING 19 SEPTEMBER 20.30 U.

PHOTOPHUCK

NP3 stelt het fotofucken of funshoppen centraal, het bewerken en parodiëren van beelden op het internet (info: www.np3.nu).

DE HOMMAGE > MAGNUM

OOSTERBOOGCOMPLEX > OOSTERSTRAAT 56

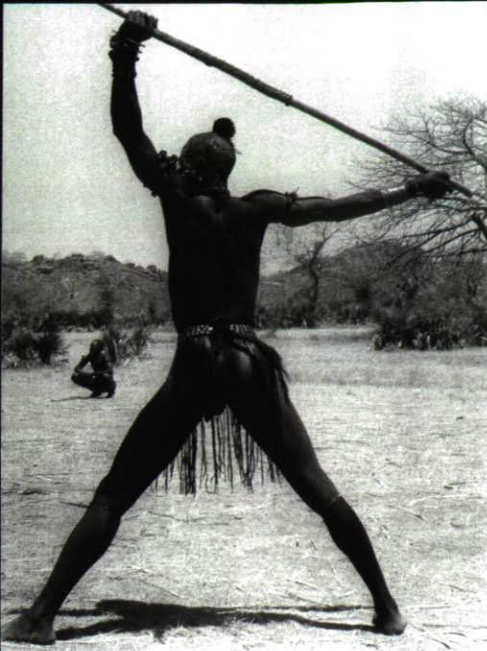
OPENINGSTIJDEN DI T/M VR 11.00-18.00 > ZA 10.00-17.00 > ZO 11.00-17.00

Het was de droom van oorlogsfotograaf Robert Capa: een fotoagentschap, werkend als een collectief. Zwervend door Europa tijdens de Tweede Wereldoorlog vond hij in Henri Cartier-Bresson, George Rodger en David 'Chim' Seymour zijn geestverwanten. In mei 1947 richtten de vier in New York samen met Bill Vandivert hun eigen agentschap op: Magnum Photos Inc. Ieder koos een deel van de wereld als werkterrein en ging aan de slag. Magnum en zijn fotografen zijn beeldbepalend geweest voor de journalistieke en documentaire fotografie in de tweede helft van de twintigste eeuw. Naoorlogse wederopbouw, koloniale bevrijdingsoorlogen, hongersnoden en natuurrampen, boeren en arbeiders, politici en kunstenaars - overal ter wereld werden ze vastgelegd door het allengs groeiende fotografencollectief. Inmiddels bevat de ledenlijst van Magnum meer dan zeventig namen en worden er allang niet meer alleen reportages gemaakt. In een speciale jubileumtentoonstelling brengt Noorderlicht een hommage aan het agentschap dat als geen ander een tijdsgewricht heeft vormgegeven. Van de 'founding fathers' tot hun al even ambitieuze opvolgers.

HENRI CARTIER-BRESSON MEXICO

'Om betekenis te kunnen geven aan de wereld, moet je betrokken zijn bij wat je ziet. Dat vereist concentratie, gevoel, een gedisciplineerde geest en ruimtelijk inzicht.' Aldus Henri Cartier-Bresson, zonder twijfel een van de meest invloedrijke fotografen van de twintigste eeuw. Zijn foto's, hoewel gemaakt vanuit journalistiek oogpunt, hebben het soortelijk gewicht van kunst. Of ze nu gemaakt zijn van mensen, steden of landschappen, altijd zoekt Cartier-Bresson naar 'het beslissende moment' - de fractie van een seconde waarin de essentie van een gebeurtenis zich aftekent. Het geeft zijn foto's een universele uitstraling. Cartier-Bresson behoorde in 1947 tot de oprichters van Magnum en heeft gefotografeerd op ieder continent. Hij was in India tijdens de dekolonisatie en in China tijdens de machtsovername door Mao Zedong. In 1954 was hij de eerste buitenlandse fotograaf die werd toegelaten in de USSR. Aan het eind van de jaren zestig legde Cartier-Bresson (1908) zijn Leica terzijde om zich weer te concentreren op de passie van zijn jeugd: schilderen en tekenen. De Mexicaanse foto's die tijdens Noorderlicht te zien zijn, maakte hij tijdens twee reizen, in 1934 - toen hij aan het begin stond van zijn carrière - en in 1964.

GEORGE RODGER THE NUBAS

'Ik moest het vuil van de oorlog kwijt, het gillen van de gewonden, het gekreun van de stervenden. Ik zocht een plek in de wereld die schoon was.' Zo verklaarde George Rodger ooit zijn verblijf bij de Nuba-stam in Soedan.

Van 1939 tot 1945 had Rodger gewerkt als oorlogscorrespondent voor *Life*. Hij fotografeerde in Afrika en Azië, was getuige van de invasie in Normandië en de bevrijding van Parijs. In april 1945 zag hij als eerste fotograaf de gruwelen van het concentratiekamp Bergen-Belsen. Ziek van het zoeken naar 'goede composities van de doden' besloot hij daarna nooit meer geweld of dood te fotograferen.

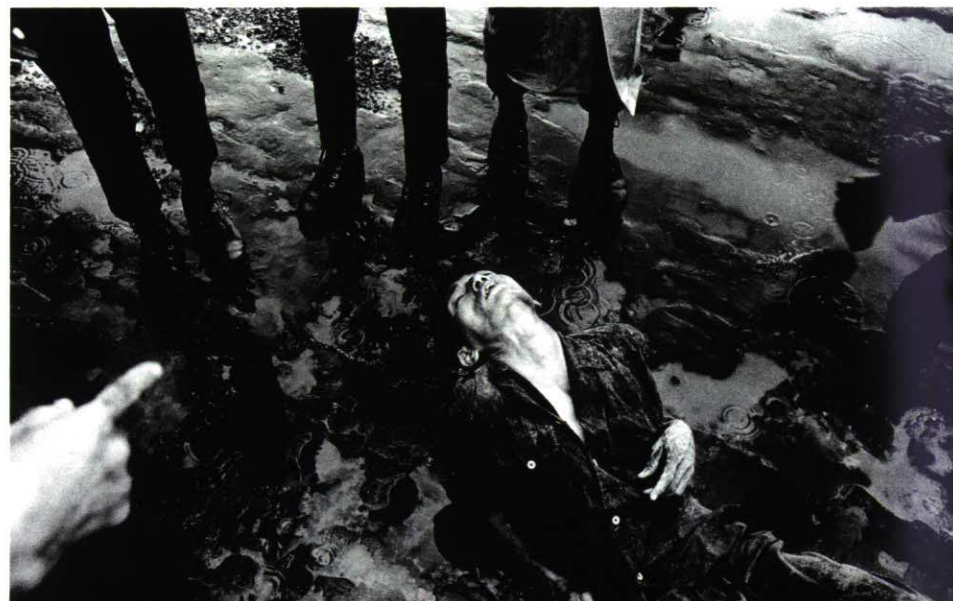
Het eerste project dat hij als medeoprichter van Magnum uitvoerde, was een reis van 50.000 kilometer door Noord-Afrika. Oog in oog met een oude en niet door de recente, moderne oorlog getroffen beschaving, hoopte hij zijn persoonlijke ervaringen te kunnen verwerken. Die emotionele inzet verklaart ongetwijfeld de uitzonderlijke kwaliteit van zijn reportage, die in 1951 voor het eerst verscheen in *National Geographic*. Zijn boek *Village of the Nubas* (1955) geldt nog altijd als een klassieker. Rodger (1908-1995) zou nadien nog tientallen reizen maken door Afrika.

GEORGE RODGER

PHILIP JONES GRIFFITHS

PHILIP JONES GRIFFITHS

5> STICHTING BLAUW ACHTERLAND

KERKLAAN 9

(050) 577 72 49 > DO. T/M ZO. 12-17 U.

OPENING 6 SEPTEMBER 16.30 U.

BLAUW ACHTERLAND CHRISTOF BEUKEMA EDDY FLOHR VOS EN VANDERVEEN

Een gezamenlijke presentatie van snapshots, collages en projecties. Beukema toont het veranderende Groninger (stads)landschap, Flohr het nachtleven in de stad en het duo Vos en VanderVeen speelt met licht in allerlei vormen.

7> GALERIE DOMINO

POTTEBAKKERSRIJGE 6

(050) 318 19 14 > WO. T/M ZO. 12-17 U.

ALEID HOLMAN ANDRÉ VAN HUIZEN

Het werk van André van Huizen bestaat uit spectaculaire landschappen, dieren in hun natuurlijke omgeving en reisfoto's. Aleid Holman combineert reisfotografie met stillevens, deels figuratief, deels abstract.

8> GRAFISCH MUSEUM

RABENHAUPTSTRAAT 65

(050) 525 64 97 > DI. T/M ZO. 13-17 U.

OPENING 5 SEPTEMBER 17.00 U.

MISSISSIPPI DELTA BLUES RUDY LEUKFELDT

Rudy Leukfeldt zocht de oorsprong van de blues en reisde af naar de Mississippi-delta. Hij toont een gebied, waar de geest van oude blueslegendes nog rondwaart, al lijkt de blues zelf te zijn verdwenen.

6> CENTRUM BEELDENDE KUNST

TROMPSINGEL 27

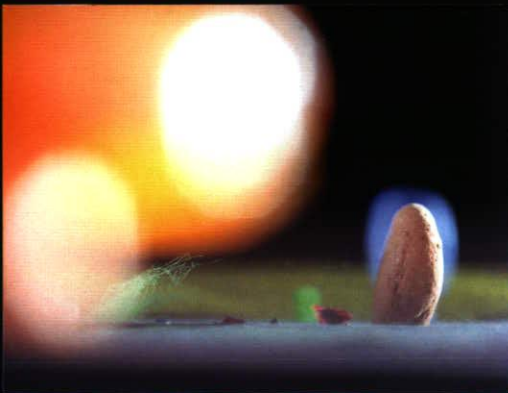
(050) 368 01 60 > WO. T/M ZO. 13-17 U.

6 SEPTEMBER T/M 19 OKTOBER

KUNST WOONT - IN FOTO'S PAUL KOENEN OLGA OVERBEEK BART SORGEDRAGER JOHANNES SCHWARTZ

Van vinex-locaties, koelkasten in Mexico-City tot woonkamers van blinden: in het kader van het project Kunst woont, presenteert het CBK tijdens Noorderlicht vier fotografen met een verschillende visie op de woonomgeving.

1> GALERIE ALBION PUTTI

NOORDERHAVEN NZ 27/1

(050) 313 28 51 > WO. T/M ZA. 13-17 U. EN
OP AFSpraak > 6 SEPTEMBER T/M 11 OKTOBER

STILLEVENS RENZE DIJKEMA

Renze Dijkema verzamelt weggeworpen voorwerpen en gebruikt ze als bron voor foto's en collages. In zijn stillelevens krijgen de voorwerpen, door een sterk scherptecontrast, een vervreemdende context.

2> ARTCORNER

FOLKINGESTRAAT 65

(050) 526 85 19
DO. 12-21 U., VR. 12-18 U., ZA. 12-17 U.

SITTERS FLORIS ANDRÉA

Tijdens een reis door Zuid-Amerika maakte Floris Andréa portretten van 'kleine ondernemers'. Bij iedere foto schreef hij een verhaal over zijn reiservaringen en het leven van de geportretteerden.

3> KUNSTBUREAU ARTERIA

LAAN CORPUS DEN HOORN 100

(050) 527 95 90 > DI., WO. EN VR. 10-18 U.,
DO. 10-21 U., ZA. 10-17 U.

ROEMENIA AERNOUT OVERBEEKE

Freelance fotograaf Aernout Overbeeke reist voor zijn werk over de hele wereld en ontdekt daarbij exotische en minder exotische plekken, zoals Roemenië. Overbeeke begon zijn carrière in de jaren zeventig als modefotograaf.

4> GALERIE BIEMOLDSBELANG

NOORDERHAVEN 48

(050) 312 94 93
ZA. EN ZO. 14-17 U. EN OP AFSpraak

FOTO'S DIE HET NIET HAALDEN

Dennis Beek, Boudewijn Benting, Antoinette Borchert, Jan Bouman, Han de Graaf, Michel de Groot, Marcel Jurian de Jong, Anne Marie Kamp, Harry Kannegieter, Wolter Kobus, Jelte Oosterhuis, Omke Oudeman, Jos Schuurman, Elmer Spaargaren, Corné Sparidaens, Harry Tielman, Kees van der Veen, Jan Willem van Vliet, François Wieringa, Jean Paul Yska, Jan Zeeman

Fotojournalisten presenteren werk dat niet werd gepubliceerd: te heftig, ingehaald door ander nieuws of gesneuveld in de uiteindelijke selectie. Blader door een krant die nooit verscheen.

FERDINANDO SCIANNA

PHILIP JONES GRIFFITHS VIETNAM INC.

Tussen 1966 en 1970 verbleef Philip Jones Griffiths lange tijd in Vietnam. In 1971 publiceerde hij **Vietnam Inc.**, waarin hij verslag deed van zijn ervaringen. Het boek mobiliseerde als geen ander de publieke opinie tegen het Amerikaanse optreden in Zuidoost-Azië. Nog altijd geldt het als een van de meest gedetailleerde, veelzijdige en grensverleggende oorlogsreportages aller tijden.

Geboren in Wales, Engeland, kon Jones Griffiths zich onttrekken aan nationalistische sentimenten. Hij fotografeerde zowel op het slagveld als achter de linies en besteedde aandacht aan het dagelijks leven. **Vietnam Inc.** is behalve een boek over een oorlog tevens een boek over een cultuur. Jones Griffiths (1936) werd in 1971 lid van Magnum en is nog altijd werkzaam als fotograaf. Hij omschrijft zichzelf het liefst als een onderzoeker van de onmenselijke macht van het menselijk technologisch kunnen. 'Domheid trekt altijd mijn aandacht, maar ik blijf geloven in waardigheid en het vermogen tot verandering', zei hij ooit. Die twee facetten zijn terug te vinden in de foto's uit het boek dat zijn naam vestigde.

FERDINANDO SCIANNA

FERDINANDO SCIANNA SICILIË

Ferdinando Scianna is geboren en getogen op Sicilië en heeft als geen ander de cultuur van het eiland in beeld gebracht. Hij wijdde diverse boeken aan zijn geboortegrond. Het in 1977 verschenen **Les Siciliens** waaruit tijdens Noorderlicht een ruime keuze te zien is, geldt als zijn magnum opus. In het boek toont Scianna in portretten, landschappen en straatferelen een gebied dat is doordrongen van traditie en religieuze cultuur, maar zich tegelijkertijd aanpast aan de moderne tijd. Zijn werkwijze is kenmerkend voor de humanistische naoorlogse reportagefotografie. Het barokke licht en de diepe schaduwen van zijn foto's doen denken aan de neorealistsische Italiaanse cinema van de jaren veertig. Scianna studeerde literatuur en filosofie aan de universiteit van Palermo en werd in de jaren zestig gegrepen door de fotografie. Werkend in Parijs voor **Le Monde Diplomatique** en voor verschillende Italiaanse tijdschriften ontmoette hij Henri Cartier-Bresson die hem introduceerde bij Magnum. Hij werd aspirantlid (nominee) in 1982 en volwaardig lid in 1989. Scianna (1946) woont tegenwoordig in Milaan en verdeelt zijn tijd tussen reportage, modefotografie en door hemzelf geïnitieerde boekprojecten.

**N4 NATUURMUSEUM
GRONINGEN**

PRAEDINIUSSINGEL 59

(050) 367 61 70

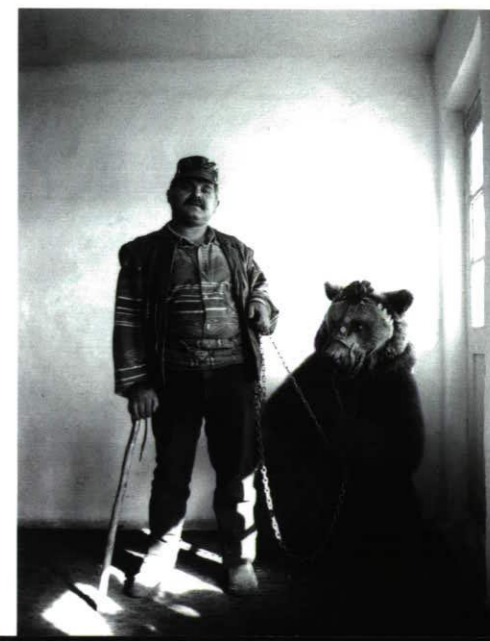
DI. T/M VR. 10-17 U., ZA. EN ZO. 13-17 U.

ALBIN BIBLOM

ZWEDEN

Mechkar

Twee jaar geleden toonde Albin Biblom in het Natuurmuseum de mysterieuze dagboeken van Jacob Mandeville. Ditmaal documenteert hij de uitstervende traditie van dansende beren in Bulgarije. Aan de hand van berentemmer Mechkar belicht hij het broze evenwicht tussen mensen- en dierenrechten in het armste deel van Europa.

SHAHIDUL ALAM

**N5 SYNAGOGES
FOLKINGESTRAAT 60**

(050) 301 10 73

DI. T/M VR. EN ZO. 13-17 U.

SHAHIDUL ALAM

BANGLADESH

Remaking Destiny

Waar de universele rechten van de mens het hebben over gelijkheid en vrij verkeer, blijkt de praktijk toch weerbarstiger. Voor economische migranten uit arme landen blijven de grenzen vaak potdicht. Shahidul Alam (Dhaka, 1955) volgde het spoor van migranten in eigen land, Azië en Europa en fotografeerde ze in het niemandsland tussen verwachting en vervreemding.

**N6 USVA NOORDER-
LICHT FOTOGALERIE
MUNNEKEHOLM 10**

(050) 318 22 27

MA. T/M VR. 10-17 U. ZA. EN ZO. 11-17 U.

**WEST-EUROPESE FOTO-
GRAFIESTUDENTEN
Class Act**

Enkele tientallen fotografiestudenten uit West-Europa komen met hun beste werk naar Groningen. De jonge talenten nemen deel aan een van de workshops uit de serie Euroclasses on Documentary Photography die Noorderlicht dit jaar organiseert. In **Class Act** is alvast te zien wat de studenten in huis hebben.

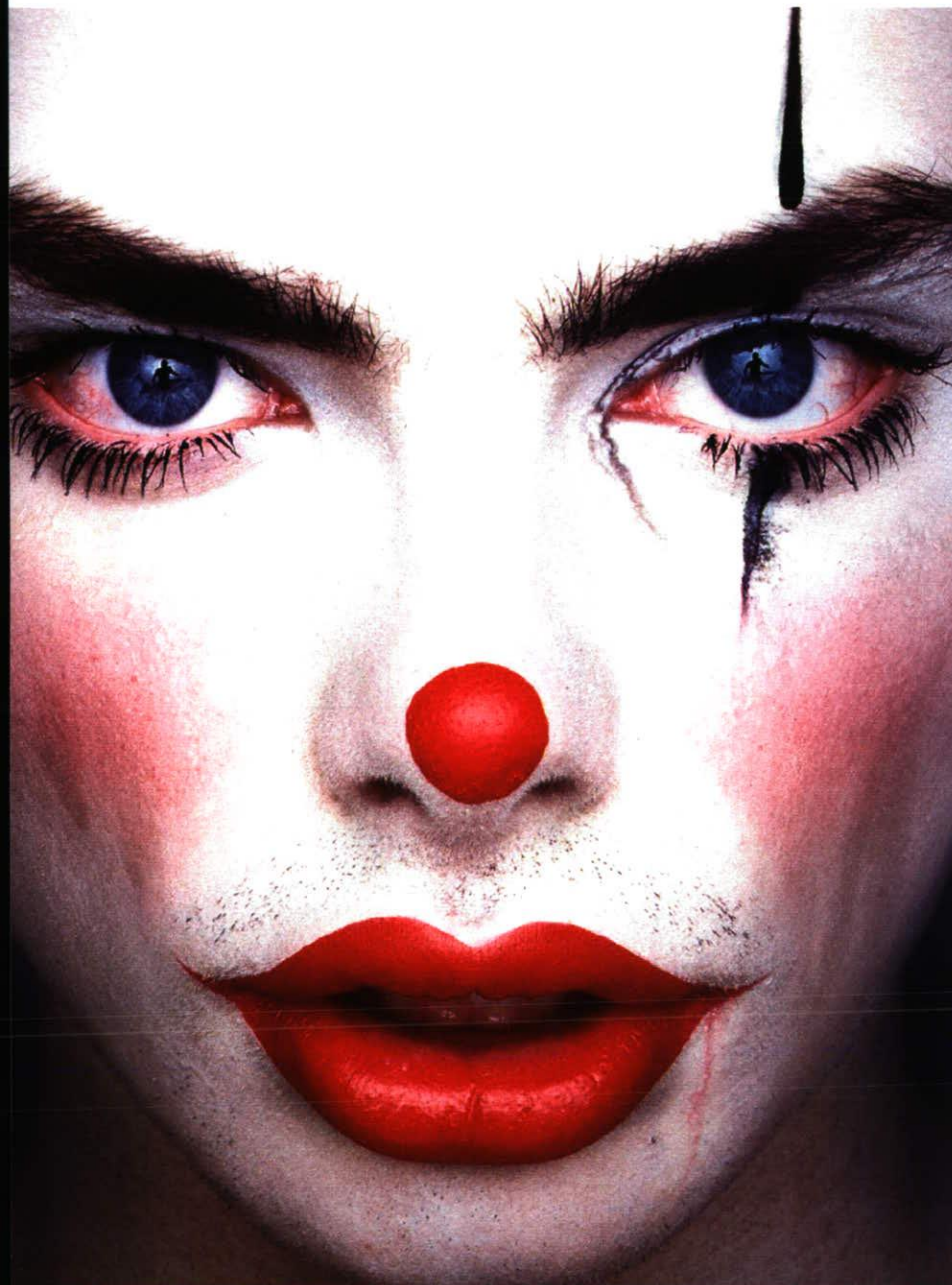
CHRIS STEELE-PERKINS

THE TEDS

Chris Steele-Perkins is een veelzijdig fotograaf die zich richt op de meest uiteenlopende onderwerpen. Begonnen als fotograaf en beeldredacteur voor een studentenkrant heeft hij zich in de loop der jaren bezig gehouden met sociaal-documentaire projecten, buitenlandreportages, en reis-, architectuur- en landschapsfotografie. Stijl en invalshoek past hij telkens opnieuw aan zijn onderwerpen aan.

In de jaren zeventig richtte Steele-Perkins (1947) zich voornamelijk op de sociale problematiek van de grote Britse binnensteden. Tegelijkertijd werkte hij aan een omvangrijk project dat in 1979 zou resulteren in zijn eerste boek **The Teds**. Daarin geeft hij een gedetailleerd beeld van de laatste Britse 'Teddy Boys' (nozems), de scherp geklede en uitdagende Britse subcultuur die in de jaren vijftig was ontstaan. Het boek geldt nog altijd als een schoolvoorbeeld van de Engelse naoorlogse documentaire fotografie.

Sindsdien maakte Steele-Perkins, sinds 1982 volwaardig lid van Magnum, reizen door Afrika, het Midden-Oosten, de Sovjet Unie en Centraal-Amerika. Ook werkte hij jarenlang in Afghanistan. Hij fotografeerde er de burgeroorlog, de opkomst van de Taliban en de cultuur van het dagelijks leven; de foto's verschenen in 2001 in boekvorm.

GRONINGER MUSEUM MUSEUMEILAND 1

(050) 366 65 55

DI. T/M ZO. EN FEESTDAGEN 10-17 U.

20 SEPTEMBER T/M 30 NOVEMBER

ERWIN OLAF

Silver

Extravagantie, humor, geweld, fantasie en erotiek kenmerken het werk van Erwin Olaf. Met **Silver** biedt het Groninger Museum een ruime keuze uit Olaf's 25-jarige loopbaan als spraakmakende fotograaf. Naast autonoom werk is er een selectie te zien uit zijn documentaire en reclamefotografie en worden er films en video's van Olaf vertoond. Een belangrijk onderdeel vormen drie recente en nog weinig vertoonde series, waaronder **Paradise of the Club** (2001) over de partycultuur van de jaren negentig.

EVE ARNOLD MARILYN MONROE

Gedurende de halve eeuw die haar loopbaan omspant, portretteerde Eve Arnold de meeste uiteenlopende persoonlijkheden. De met afstand beroemdste is ongetwijfeld Marilyn Monroe. De twee ontmoetten elkaar vroeg in de jaren vijftig. 'We stonden beide aan het begin van onze carrière en ik geloof dat we geen van tweeën precies wisten wat we deden', schetste Arnold de situatie nadien.

Arnold, in 1951 de eerste vrouw die aspirant-lid werd van Magnum, was zich net als Monroe scherp bewust van het effect van haar vrouwzijn op de wereld om haar heen. 'We konden er gebruik van maken en we konden het laten.' Het is een van de redenen waarom haar foto's, meestal gemaakt op en rond de filmset, tot de beste behoren die er ooit van Monroe zijn gemaakt. Ze tonen niet het 'lustobject' maar de persoonlijkheid die meestal buiten beeld bleef. Hoewel vooral bekend door haar portretten, is Arnold (1913) ook de maker van vele reportages, onder andere over politiek activist Malcolm X en over China, waar ze eind jaren zeventig als een van de eerste westerse fotografen enige tijd verbleef.

BRUCE DAVIDSON BROOKLYN GANG

Na een korte periode als freelancer voor **Life Magazine** werd Bruce Davidson in 1958 opgenomen in het Magnum-collectief. Een van de eerste projecten die hij uitvoerde was het maken van een fotodocumentaire over The Jokers, een groep teenagers in Brooklyn. Hij hing met ze rond op straat,

BRUCE DAVIDSON

in het park en op de stranden en promenades van Coney Island. Het resultaat was een intiem en onthullend portret van opgroeiende jongeren in de jaren vijftig. Tegelijkertijd geeft het een beeld van de vriendschapsbanden tussen mannen en vrouwen op de drempel van volwassenheid: een fase die mensen uit alle culturen kennen.

Davidson (1933) zou nadien nog vele van dergelijke projecten uitvoeren, zoals over de burgerrechtenbeweging in de jaren zestig en over de bewoners van een huizenblok in East Harlem. Telkens weer maakte hij aan de hand van tijd- en plaatsgebonden levensomstandigheden een verhaal met een algemeen menselijke strekking. Daarmee trad hij als geen ander op een moderne wijze in de voetsporen van Magnums grondleggers. Ruim veertig jaar na dato is **Brooklyn Gang** nog altijd een aansprekend portret.

CARL DE KEYZER ZONA

'De realiteit is één grote speeltuin; je mag er mee doen wat je wilt', aldus Carl de Keyzer. Begonnen als straatfotograaf op zoek naar die ene perfecte compositie, destilleert hij nu het liefst bijna theatrale scènes uit de alledaagse werkelijkheid. Maar de inzet bleef hetzelfde: vat krijgen op de grote maatschappelijke fenomenen als religie, politiek en het nieuws. De Belg, volwaardig Magnum-lid sinds 1994, maakte naam met zijn reportages en grootschalige projecten over het dagelijks leven in India, het uiteenvallen van de Sovjet Unie en het religieuze leven in Amerika. Tijdens Noorderlicht toont hij foto's die hij maakte in Russische strafkampen. De kampen maken deel uit van het netwerk van 'correctionele werkkampen' dat in het Westen bekend werd als 'de goelag'. Voorheen vooral gebruikt voor het opsluiten van politieke tegenstanders, bieden de kampen

DE VOORPROEF

ACADEMIE MINERVA > GEDEMPTE ZUIDERDIEP 158 > 21 SEP T/M 12 OKT
OPENINGSTIJDEN MA T/M VR 09.30-21.30 > ZA/ZO 11.00-17.00

Paris Photo heeft zich sinds de eerste editie in november 1997 ontwikkeld tot de meest toonaangevende fotografiebeurs van Europa. De beurs is een plek om historische en hedendaagse foto's te kopen en te verkopen, maar ook een etalage waarin nieuw werk van onbekende, jonge fotografen voor het voetlicht wordt gebracht. Nederland is stevast ruim vertegenwoordigd op Paris Photo en verzorgde vorig jaar zelfs de speciale beurspresentatie, het zogeheten Statement. Wie en wat nemen de Nederlandse galeriehouders dit jaar mee naar Paris Photo?

FLATLAND GALLERY

(Utrecht) toont een keuze uit de series **Conserving en Famous Eyes** van de Duitse kunstenaars Daniel & Geo Fuchs: foto's van geconserveerde vissen, mensen en dieren, en extreme close-ups van de ogen van beroemde personen uit de wereld van kunst en cultuur. WWW.FLATLANDGALLERY.COM

GALERIE VAN KRANENDONK

(Den Haag) presenteert landschappen van Wout Berger en Noor Damen, bloemstillevens van Wijnanda Deroo en nieuw werk van Maarten Wetsema. WWW.ART-HOUSE.NL

GALERIE TON PEEK

(Utrecht) legt zich toe op negentiende-eeuwse en vroeg twintigste-eeuwse fotografie. Peek is gespecialiseerd in Japanse fotografie: hij laat een keuze zien uit een recent verworven collectie. WWW.TONPEEK.COM

SERIEUZE ZAKEN

(Amsterdam) kon op het moment dat dit magazine ter perse ging nog niet zeggen welke fotografen aan de presentatie zullen deelnemen - een verrassing dus.

COKKIE SNOEI

(Rotterdam) brengt nieuw werk van Phoebe Maas. Maas concentreert zich in haar fotografie op alledaagse situaties en handelingen die zich afspelen in huiselijke interieurs.

WWW.COKKIESNOEI.COM

TORCH GALLERY

(Amsterdam) presenteert Leni Riefenstahl, Ellen Kooi, Danielle Kwaaitaal en het duo Anuschka Blommers en Niels Schumm. Riefenstahl, de honderd gepasseerd maar nog altijd actief, is een gelauwerd fotografe - en omstreden vanwege haar NSDAP-propagandafilms uit de jaren dertig. Kooi, ooit student en nu docent aan de ABK Minerva toont geënsce-neerd werk, evenals Blommers en Schumm. Kwaaitaal is een pionier op het gebied van de VJ- en videokunst.

WWW.TORCHGALLERY.COM

PHOEBE MAAS

LAND VAN BELOFTE

OOSTERBOOGCOMPLEX > OOSTERSTRAAT 56

NOORDERLICHT FOTOGRAFIEOPDRACHTEN 2001-2002

OPENINGSTIJDEN DI T/M VR 11.00-18.00 > ZA 10.00-17.00 > ZO 11.00-17.00

Noorderlicht verleent al enkele jaren opdrachten aan internationale topfotografen. In 2001 en 2002 stonden die opdrachten in het teken van de stad Groningen. Fotografeer de onderstroom van het leven in de stad: dat wat in zijn alledaagsheid zo onzichtbaar is geworden dat het zelfs de Groningers nauwelijks nog opvalt. De opdracht werd uitgevoerd door Adriëne van Eekelen (NL), Antoine d'Agata (F), Anders Petersen (S) en Ken Schles (USA).

De resultaten van het werk worden samen met de foto's van de Engelsman John Davies (Noorderlicht-opdracht 2003) binnenkort gepresenteerd onder de titel Land van Belofte. Tijdens Noorderlicht lichten enkele fotografen alvast een tipje van de sluier op.

KEN SCHLES

ADRIENNE VAN EEKELLEN

ANDERS PETERSEN

CARL DE KEYZER

vandaag de dag onderdak aan veroordeelde misdadigers. De Keyzer (1958) begon drie jaar geleden aan de reportage toen hij als workshopdocent terecht kwam in 'Heropvoedingskolonie nummer 27' in Krasnoyarsk. Hij zag er vrolijk smeedwerk aan de poort, een houten windmolen-tje, kleurige muurschilderingen - een kolfje naar zijn hand. www.carldekeyzer.com

© MAGNUM PHOTOS
Chris Steele-Perkins >
Bruce Davidson >
Henri Cartier-Bresson >
Carl de Keyzer >
George Rodger >
Philip Jones Griffiths >
Ferdinando Scianna >
Eve Arnold > courtesy Zelda Cheatele Gallery

DE TENTOONSTELLING KWAM TOT STAND IN
SAMENWERKING MET MAGNUM PHOTOS PARIJS

EXCHANGES

OOSTERBOOGCOMPLEX > OOSTERSTRAAT 56

TWEË EXPOSITIES VERZORGD DOOR INSTELLINGEN UIT ZUSTERSTEDEN VAN GRONINGEN

OPENINGSTIJDEN DI T/M VR 11.00-18.00 > ZA 10.00-17.00 > ZO 11.00-17.00

WEEGEE

SIDE GALLERY

De Side Gallery in Newcastle upon Tyne maakt deel uit van het Amber Film & Photography Collective. Dit collectief werd opgericht in 1969 en richt zich op het, middels film, video en fotografie, documenteren van de arbeidersklasse in het noordoosten van Engeland. Amber werkt bij voorkeur in grootschalige en langlopende projecten, zoals het in 2000 gestarte Durham Coalfield Project, waarmee de ingrijpende maatschappelijke veranderingen in beeld gebracht worden die het gevolg zijn van de mijnsluitingen in de regio. De Side Gallery werd opgericht in 1977 en exposeert zowel werk van lokale, nationale als internationale sociaal-documentaire fotografen. In de loop der jaren heeft de galerie een ruim zeventuizend foto's tellende collectie opgebouwd. Een van de fotografen in deze collectie is de Amerikaanse persfotograaf annex straatschuimer Arthur Fellig (1889-1968), beter bekend onder zijn fotografenaam Weegee. Tussen 1930 en 1950 fotografeerde hij New York bij nacht: op straat en in kroegen, op politiebureaus en in bioscopen. Dankzij de politieradio in zijn auto was hij meestal als eerste ter plekke bij aanrijdingen of criminele afrekeningen. Mede door zijn directe manier van fotograferen ontwikkelde Weegee zich tot de chroniqueur van het sociale leven in 'The Big Apple'. De tentoonstelling geeft een overzicht van zijn wereldberoemde oeuvre.

ZIE OOK: WWW.AMBER-ONLINE.COM

MUSEET FOR FOTOKUNST

BODY IS REQUIRED

Het Deense Museet for Fotokunst maakt onderdeel uit van het internationale en naar de voormalige gebruiker van het onderkomen vernoemde, cultuurcentrum Brandts Klædefabrik in Odense. Het in 1987 opgerichte museum richtte zich aanvankelijk op hedendaagse Deense fotografie. Inmiddels is het werkveld ruimer en wordt ook aandacht besteed aan internationale fotografie, met name afkomstig uit Scandinavië, Noord- en Zuid-Amerika en Oost-Europa. Het museum geeft het tijdschrift **Katalog** uit, waarin naast portfolio's, recensies en essays ook achtergrondinformatie wordt geboden bij de wisselende exposities. De collectie van het Museet for Fotokunst omvat momenteel zeventuizend foto's waarin het menselijk lichaam centraal staat. Een klein deel van de collectie stamt uit de negentiende en het begin van de twintigste eeuw, de rest is van moderne signatuur. Uit deze collectie stelt het museum regelmatig tentoonstellingen samen, zoals Body is Required. Deze expositie documenteert op een veelzijdige, oogverblindende en tot de verbeelding sprekende wijze de verhouding tussen mens en lichaam en bevat werk van tachtig fotografen, waaronder dat van Eadweard Muybridge, Josef Breitenbach, Lola Alvarez Bravo, Imogen Cunningham en William Klein. De expositie werd samengesteld door Finn Thrane, directeur van het Museet for Fotokunst.

ZIE OOK: WWW.BRANDTS.DK

DE HOMMAGE > NL

OOSTERBOOGCOMPLEX > OOSTERSTRAAT 56

OPENINGSTIJDEN DI T/M VR 11.00-18.00 > ZA 10.00-17.00 > ZO 11.00-17.00

WEEGEE

ED VAN DER ELSKEN
EEN LIEFDESGESCHIEDENIS IN
SAINT GERMAIN DES PRÉS

Ed van der Elsken (1925-1990) is internationaal een van de bekendste Nederlandse fotografen. Bijna veertig jaar lang legde hij zijn ontmoetingen met mensen vast in een stijl die was zoals hijzelf was: direct en vol bravoure. Rondwandellend in Parijs, Hongkong of Amsterdam, of op reis door Afrika of Japan: altijd viel zijn oog op mensen die, net als hij, niet het gebaande pad volgen. Met die persoonlijke benadering, vormgegeven in ruim twintig fotoboeken en tientallen televisiefilms, inspireerde hij menig jonge fotograaf.

Zijn eerste boek **Een liefdesgeschiedenis in Saint Germain des Prés** verscheen in 1956 en vestigde internationaal zijn naam. In het boek doet hij verslag van zijn omzwervingen door Parijs waar hij een aantal jaren woonde. Hij fotografeerde er alles wat los en vast zat en keek langdurig naar het leven van een groepje bohemiens, jonge en eigenzinnige mensen zoals de beeldend kunstenaar Vali Meyers. Hun foto's rangschikte hij tot een fictief liefdesverhaal waarbij hij zelf de teksten schreef. In samenwerking met Jurriaan Schrofer gaf hij het boek de vorm van een fotoroman, een voor die jaren revolutionair ontwerp. Noorderlicht presenteert een selectie uit deze baanbrekende uitgave als ode aan een fotograaf die het leven bezong.

PARFIANOK

< EDGERTON

VIOLETTE CORNELIUS
IRAK

De naam Violette Cornelius is in de Nederlandse fotogeschiedenis vooral verbonden aan het in 1958 verschenen bedrijfsboek **Vuur aan zee** waarin ze, samen met Ed van der Elsken, Paul Huf, Ata Kando en Cas Dorthuys, een beeld gaf van Hoogovens in IJmuiden. Vormgegeven door Jurriaan Schrofer, jarenlang haar levenspartner, geldt het nog altijd als een van de mooiste Nederlandse fotoboeken ooit. De in Singapore geboren Cornelius (1919-1997) was in de jaren vijftig en zestig een gewaardeerd reportagefotografe. Ook maakte ze in het tijdschrift **Forum** naam als architectuurfotografe. Na deelname aan een wetenschappelijke expeditie naar Centraal-Afrika in 1964 raakte ze geïnteresseerd in antropologie en enkele jaren later begon ze aan een wereldreis die haar via Azië, Zuid-Amerika en Afrika uiteindelijk in Frankrijk zou doen belanden. In Nederland raakte haar werk in de vergetelheid. Ten onrechte, zoals blijkt uit de dia's en foto's die tevoorschijn kwamen uit haar onlangs geopende archief. Een wereldprimeur tijdens Noorderlicht: onbekende en nooit eerder gepubliceerde dia's en foto's, begin jaren zeventig gemaakt in de inmiddels drooggelegde moerasgebieden van Irak.

DE NEDERLANDSE BIJDRAGE AAN DE HOMMAGE KWAM TOT STAND IN SAMENWERKING MET HET NEDERLANDS FOTOMUSEUM, ROTTERDAM. FOTO'S ED VAN DER ELSKEN: MET DANK AAN ANNEKE HILHORST. FOTO'S VIOLETTE CORNELIUS: MET DANK AAN STEFAN LALLEMAN.

< ED VAN DER ELSKEN NEDERLANDS FOTOMUSEUM, COURTESY, ANNET GELINK GALLERY

HOOFDLOCATIES

- N1** Der Aa-Kerk
- N2** Oosterboogcomplex
- N3** Academie Minerva
- N4** Natuurmuseum Groningen
- N5** Synagoge
- N6** USVA Noorderlicht Fotogalerie
- G** Groninger Museum

GALERIECIRCUIT GRONINGEN

- 1** Galerie Albion Putti
- 2** ArtCorner
- 3** Kunstbureau ARTeria
- 4** Galerie Biemoldsbelang
- 5** Blauw Achterland
- 6** Centrum Beeldende Kunst
- 7** Galerie Domino
- 8** Grafisch Museum
- 9** Groninger Archieven
- 10** Kunstencentrum Groningen
- 11** Fotogalerie Lichtzone
- 12** Mooie Dingen
- 13** Galerie Noord
- 14** NP 3
- 15** Kunstonderneming Oosterkade
- 16** Kunsthuis de Permanente
- 17** Dienst RO/EZ
- 18** Galerie Sign
- 19** Boekhandel Godert Walter
- 20** Galerie Jacoba Wijk
- 21** De Zachte Bries

NIET OP DE KAART

GALERIECIRCUIT PROVINCIE

- 22** Architectenbureau Daad (Beilen)
- 23** Galerie Frontaal (Appingedam)
- 24** Museum Stad Appingedam (Appingedam)
- 25** Noordelijke Kunsthof Appingedam (Appingedam)
- 26** Atelier Dimorf (Blijham)
- 27** Galerie Halte Kropswolde (Foxhol)
- 28** Museum Kunstpaviljoen (Nieuw Roden)
- 29** Koetshuis Mensinge (Roden)
- 30** Galerie De Smederij (Sappemeer)
- 31** Galerie Abbemaar (Thesinge)
- 32** Stichting Beeldende Kunst Veendam (Veendam)
- 33** Veenkoloniaal Museum Veendam (Veendam)
- 34** Borg Rusthoven (Wirdum)
- 35** Stichting Circuit (de kerken van Middelbert, Lettelbert, Nuis, Niebert, Visvliet, Niezijl)

PODIUMCIRCUIT

- A** A-Taveerne
- B** Baroche
- C** Café Bite Me
- D** Brandt-Architecten
- E** B' Rooche
- F** Camera & Co
- G** Centrale Bibliotheek Groningen
- H** Stadscafé Restaurant 't Feithhuis
- I** Filmtheater Images
- J** Nederlands Hervormde Kerk Garmerwolde (niet op de kaart)
- K** AH Korenbeurs
- L** Kunstzaal De Kapel
- M** Kunst in de Kop
- N** Kijk in 't Raam
- O** Drukkerij De Marge
- P** Martiniplaza
- Q** Mevlana
- R** Openbare Bibliotheek Noorderbad (niet op de kaart)
- S** Novo Konditorei
- T** Overstag Lunchcafé Restaurant
- U** Provinciehuis
- V** Scholtens Wristers
- W** Simplon Jongerencultuurpodium
- X** Staalbankiers
- Y** Het Torentje van Frits

